

DOI: <https://doi.org/10.26565/1992-4224-2021-36-04>

УДК 911.3

А. М. МАНЬКО¹, канд. геогр. наук, доц.,

доцент кафедри туризму

e-mail: manko_a@ukr.net ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0001-9945-2776>

П. В. РОМАНІВ¹, канд. геогр. наук, доц.

доцент кафедри туризму

e-mail: rpavlo2007@ukr.net ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0002-4540-0038>

В. Р. МОНАСТИРСЬКИЙ¹, канд. геогр. наук, доц.

доцент кафедри туризму

e-mail: mwr66@ukr.net ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0003-3942-8496>

¹Львівський національний університет імені Івана Франка

вул. Дорошенка, 41, м. Львів, 79000, Україна

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СПОРТИВНО-ОЗДОРОВЧОГО ТУРИЗМУ НА БУКОВИНІ

Мета. Оцінити сучасний стан та перспективи розвитку спортивно-оздоровчого туризму на Буковині.

Методи. Польові, опитування, статистичні, SWOT-аналіз стану та розвитку туризму.

Результати. На ринку туристичних послуг області працює 156 туристичних організацій. З одинадцяти районів області в шістьох спортивно-оздоровчий туризм розвивається досить стрімко: Вижницький, Кіцманський, Новоселицький, Путильський, Сторожинецький і Хотинський. В процесі дослідження розроблено низку запитань для опитування та проведено анкетування 365 респондентів. У склад респондентів долучалися учасники усіх видів туристичної діяльності Буковини: туристи, що є членами різних туристичних клубів, учасники стихійних походів, члени стихійних колективів при молодіжних організаціях, при закладах освіти. Також в опитуванні взяли участь працівники обласного управління туризму, а також керівники туристичних клубів, їх заступники, президенти та члени президій Чернівецької обласної та міської федерації спортивного туризму. Виконаний статистичний аналіз результатів опитування за запропонованою системою запитань визначив, що респонденти єдині у думці щодо складності ситуації з фінансуванням та матеріально-технічним забезпеченням туризму, в тому числі і спортивно-оздоровчого. Визначено недосконалість структури та змісту підготовки професійних кадрів, недосконалість програмно-нормативної і правової бази, а також недостатня увага до цього виду туризму з боку держави і слабка популяризація.

Висновки. Наявність природних ресурсів в області, попит на відпочинок зумовлюють зацікавленість у поширенню розвитку спортивно-оздоровчого туризму в області при умові створення механізму стимулювання вкладання інвестицій в туристичну інфраструктуру та відповідного рівня інформаційних технологій.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: туризм, спортивно-оздоровчий туризм, Буковина, Чернівецька область

Як цитувати: Манько А. М., Романів П. В., Монастирський В. Р. Сучасний стан та перспективи розвитку спортивно-оздоровчого туризму на Буковині. *Людина та довкілля. Проблеми неоекології*. 2021. Вип. 36. С.43-55. <https://doi.org/10.26565/1992-4224-2021-36-04>

In cites: Manko, A. M., Romaniv, P. V. & Monastyrskiy, V. R. (2021). Current state and prospects of development of sports and health tourism in Bukovyna. *Man and Environment. Issues of Neoeology*, (36), 43-55. <https://doi.org/10.26565/1992-4224-2021-36-04>

Вступ

Туристична галузь України, з кожним днем все більше вливається у світову економіку. Завдяки туризму збільшується зайнятість населення, а ринкові відносини розвиваються [1]. Буковинський край є надзвичайно багатий на туризм та має економіко-географічні передумови для розвитку спортивно-оздоровчого туризму.

В Чернівецькій області особливо сприятливі умови для розвитку спортивно-оздоровчого туризму [2]. Зокрема, цей вид туризму найбільшого розмаху набув в тих місцях Буковинського краю де гармонійно поєднані можливості повноцінного відпочинку з пізнанням природного та історико-культурного потенціалу регіону[3].

© Манько А. М., Романів П. В., Монастирський В. Р., 2021

This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0 .

Значний внесок в дослідження спортивно-оздоровчого туризму зробили такі науковці, як Грабовський, О. Скалій, Т. Скалій, В., які розкривають теорію і практику спортивного туризму: визначають основні положення і принципи спортивного туризму, де розглядається структура і завдання спортивного туризму, а також. умови проведення змагань зі спортивного туризму, спортивного орієнтування та правила проведення туристичних походів з молоддю [4].

Дмитрук О.Ю., Щур Ю.В. [5] приділяють увагу організації спортивно-оздоровчого туризму, проведення безпечного туристського походу «у контексті взаємовідношень людини та природи».

Колотуха О. В. [6-8] визначає теоретико-методичні засади спортивного туризму як виду спорту та активної рекреації, аналізує визначення видів активної рекреаційно-

туристської діяльності з їх предметними областями, а саме: маршрутно-спортивний, змагальний спортивний, спортивно-оздоровчий, спортивно-рекреаційний, активний туризм.

Гамкало О. М. зі співавторами приділяє увагу та визначає значення активного туризму в розвитку депресивних сільських територій Карпатського регіону [9, 10]. Роль розвитку спортивно-оздоровчого туризму у Чернівецькій області присвячено праці Романів П.В. [11]. Аналіз щодо ефективного використання туристичного-рекреаційного потенціалу гірських районів західної України надано у [12, 13].

Проблемам розвитку туристичної діяльності присвячено також праці [14-17].

Метою дослідження є оцінка сучасного стану та перспективи розвитку спортивно-оздоровчого туризму на Буковині.

Об'єкт та методи дослідження

Об'єктом дослідження є туристичні організації Буковини. Предмет дослідження – стан спортивно-оздоровчого туризму та перспективи його розвитку.

Застосовано польові методи та метод опитування, статистична обробка анкет, системний аналіз та SWOT-аналіз стану та розвитку туризму.

На ринку туристичних послуг області працює 156 туристичних організацій, які отримали ліцензію на туристичну діяльність.

Для того, щоб визначити напрями реформування сфери туризму в Україні, загалом і її спортивно-оздоровчого напрямку, зокрема, варто вивчити та проаналізувати міркування і твердження керівників, організаторів та членів різних туристичних організацій.

У ході опитування прагнули:

1. З'ясувати, що найбільше перешкоджає ефективному розвитку спортивно-оздоровчого туризму у Чернівецькій області.

2. Дослідити, що необхідно зробити для ефективнішого функціонування спортивно-оздоровчого туризму у Чернівецькій області.

3. Оцінити вплив обласних державних органів управління сферою туризму на спортивно-оздоровчий туризм.

4. Дати оцінку роботи самодіяльних туристичних клубів Буковини.

5. Визначити роль федерацій спортивного туризму всіх рівнів у функціонуванні спортивно-оздоровчого туризму.

Вважаємо, що для організації ефективної системи організації туристичного руху в Україні потрібен не тільки аналіз історичного досвіду формування сфери та досвіду провідних держав світу, але й оцінка реального стану її розвитку. При цьому враховувати пропозиції провідних фахівців: практиків і теоретиків щодо вирішення низки проблем, які не сприяють ефективному функціонуванню та розвитку галузі.

Результати та обговорення

З метою визначення ефективних шляхів розвитку та удосконалення системи спортивно-оздоровчого туризму в Україні та на Буковині проведено опитування його безпосередніх керівників та учасників. Відзначимо, що до анкетування залучено учасників усіх видів туристичної діяльності Буковини.

Особливо активну участь у анкетуванні взяли туристи, що є членами різних туристичних клубів. Також в анкетуванні взяли участь працівники обласного управління туризму, а також керівники туристичних клубів та їх заступники, президенти та члени президій Чернівецької обласної та міської феде-

рацій спортивного туризму. Додатково, серед опитаних були особи, які є постійними учасниками стихійних походів, а також особи, які є членами стихійних колективів при молодіжних організаціях, при закладах освіти (усього 365 осіб).

Аналізуючи результати опитування зауважимо, що 58% респондентів – чоловіки, 42% – жінки. Варто зазначити, що в анкетуванні брали участь респонденти усіх вікових груп (табл. 1).

З аналізу вікових груп можна зробити висновок, що переважна більшість респондентів (62%) почала займатися спортивно-оздоровчим туризмом в сучасній Україні, тобто після проголошення її незалежності (1991 р.).

Аналізуючи відповіді респондентів на питання: «Що, на Вашу думку, найбільше перешкоджає ефективному функціонуванню спортивно-оздоровчого туризму у Чернівецькій області?», отримано такі дані (рис. 1):

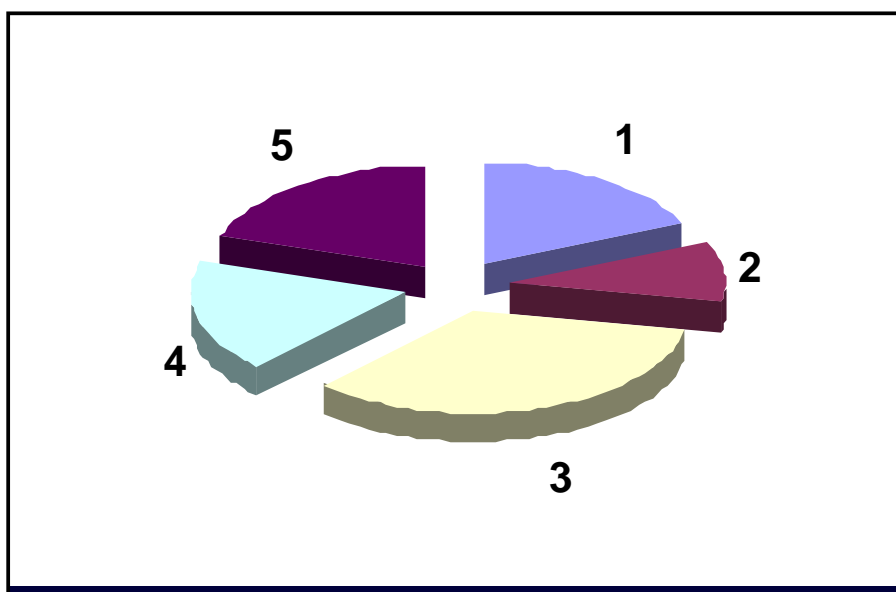
Таблиця 1

Вікова і кількісна характеристика учасників анкетування

Table 1

Age and quantitative characteristics of the survey participants

№ з/п	Вік	Кількість (%)
1	18-25 років	23%
2	26-45 років	29%
3	46-60 років	38%
4	Більше 60 років	10%

Позначки: 1 – недостатня увага до спортивно-оздоровчого туризму з боку державних структур;

2 – недосконалість програмно-нормативної бази галузі;

3 – низьке фінансове та матеріально-технічне забезпечення;

4 – недосконалість структури та змісту підготовки професійних кадрів;

5 – недостатня популяризація цього виду туризму

Рис. 1 – Фактори, що перешкоджають ефективному функціонуванню спортивно-оздоровчого туризму у Чернівецькій області

Notes: 1) insufficient attention to sports and health tourism from government agencies;

2) imperfection of the program and regulatory framework of the industry;

3) low financial and logistical support;

4) imperfection of the structure and content of training of professional staff;

5) insufficient popularization of this type of tourism

Fig. 1 – Factors that impede the effective functioning of sports and recreation tourism in the Chernivtsi region

36,5% - недостатня увага до спортивно-оздоровчого туризму з боку державних структур;

19,6% - недосконалість програмно-нормативної та правової бази галузі;

68,3% - недостатнє фінансове та матеріально-технічне забезпечення;

35,3% - недосконалість структури та змісту підготовки професійних кадрів;

40% - недостатня популяризація цього виду туризму (рис. 1).

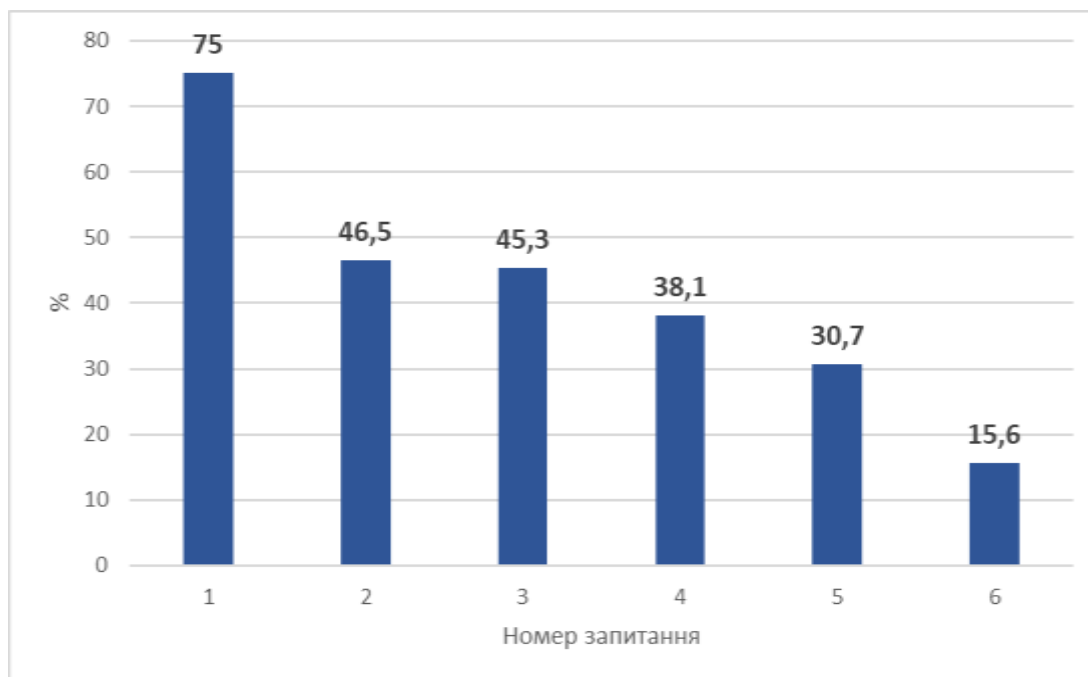
Загальна сума результатів перевищує 100% оскільки, на це запитання пропонувалось, при необхідності, давати кілька варіантів відповідей.

Аналіз результатів показав, що респонденти єдині у думці щодо складності ситуації з фінансуванням та матеріально-технічним забезпеченням туризму, в тому

числі і спортивно-оздоровчого, у Чернівецькій області.

Опитані фахівці також стверджують, що певними недоліками в організації галузі є недосконалість програмно-нормативної і правової бази, а також недостатня увага до цього виду туризму з боку держави і слабка популяризація. На нашу думку, обґрунтованими є твердження респондентів про недосконалість структури та змісту підготовки професійних кадрів. Лише у спеціалізованих вищих закладах освіти можливо на високому рівні забезпечувати ефективну підготовку професійних кадрів.

Аналізуючи відповіді респондентів на питання: «Що, на Вашу думку, необхідно зробити для ефективнішого функціонування спортивно-оздоровчого туризму у Чернівецькій області?» отримано такі дані (рис.2):

- Позначки: 1 – покращити фінансове та матеріально-технічне забезпечення галузі;
 2 – покращити фінансування самодіяльних туристичних колективів;
 3 – переглянути ставлення державних структур до спортивно-оздоровчого туризму;
 4 – активізувати популяризацію спортивно-оздоровчого туризму;
 5 – вдосконалити структуру та зміст підготовки та перепідготовки професійних кадрів;
 6 – вдосконалити програмно-нормативну та правову базу галузі.

Рис. 2 – Шляхи забезпечення ефективнішого функціонування спортивно-оздоровчого туризму у Чернівецькій області

- Notes: 1 – to improve the financial and logistical support of the industry;
 2 – to improve the financing of amateur tourist groups;
 3 – to reconsider the attitude of state structures to sports and health tourism;
 4 – to intensify the promotion of sports and recreation tourism;
 5 – to improve the structure and content of training and retraining of professional staff;
 6 – to improve the program and regulatory and legal framework of the industry.

Fig 2 – Ways to ensure more effective functioning of sports and recreation tourism in Chernivtsi region

75% – покращити фінансове та матеріально-технічне забезпечення галузі;

46,5% – покращити фінансування самодіяльних туристичних колективів;

45,3% - переглянути ставлення державних структур до спортивно-оздоровчого туризму;

38,1% – активізувати популяризацію спортивно-оздоровчого туризму;

30,7% – вдосконалити структуру та зміст підготовки та перепідготовки професійних кадрів;

15,6% – вдосконалити програмно-нормативну і правову базу галузі (рис. 2).

Загальна сума результатів перевищує 100% оскільки, на це запитання пропонувалось, при необхідності, давати кілька варіантів відповідей.

Окрім запропонованих варіантів відповіді респонденти вказували свої шляхи збільшення ефективності ефективнішого функціонування спортивно-оздоровчого туризму у Чернівецькій області. Серед таких шляхів зазначається: збільшення популяризації туристичної діяльності серед молоді, допомога вже існуючим спортивно-туристським структурам та інше.

Аналізуючи відповіді респондентів на питання: «Як Ви оцінюєте вплив обласних державних органів управління сферою туризму на спортивно-оздоровчий туризм?»

Відповіли «Негативно» – 67% і тільки 33% респондентів відповіли – «Позитивно».

На думку досвідчених учасників туристського руху, вплив обласних державних

органів управління на спортивно-оздоровчий туризм можна охарактеризувати таким чином: «ніякий», «добре хоч не заважають», «недостатній», «нейтральний», «не в повній мірі», «приділяють мало уваги розвитку туристського руху», «іноді заважають, вимагаючи безліч папірців для звітності», «без уваги не залишають, але бажана більша підтримка» та інші. Отже більша половина опитаних вважає, що обласні державні органи управління сферою туризму не мають відчутного впливу на спортивно-оздоровчий туризм.

На питання: «Як Ви оцінюєте роботу самодіяльних туристичних клубів Буковини?» – респонденти відповіли так: 69,2% вважають, що діяльність самодіяльних туристичних клубів Буковини є ефективною; 30,8% вважають, що діяльність самодіяльних туристичних клубів Буковини є неефективною (рис. 3).

Тобто на сучасному етапі організації туристичного руху в Україні, переважна більшість досвідчених учасників туристичного руху вважають, що робота самодіяльних туристичних клубів є ефективною. Хоча у більшості респондентів виникали певні застереження щодо цієї думки. Насамперед, фахівці стверджують, що робота тієї невеликої кількості туристичних клубів, що існують сьогодні в Україні, загалом, і на Чернігівщині, зокрема, побудована, переважно, на голому ентузіазмі. До недоліків діяльності самодіяльних туристичних клубів відноситься недостатнє висвітлення їх діяльності.

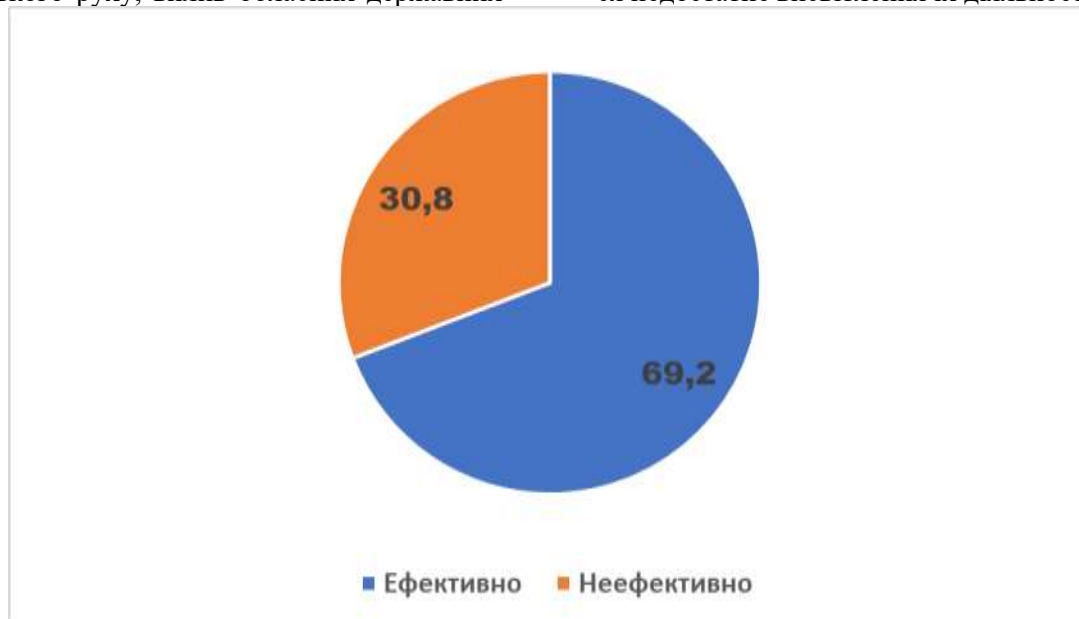

Рис. 3 – Оцінка ролі самодіяльних туристичних клубів Буковини

Fig. 3 – Assessment of the role of amateur tourist clubs in Bukovina

На питання: «Як Ви оцінюєте вплив федерацій спортивного туризму всіх рівнів на функціонування спортивно-оздоровчого туризму?» – респонденти відповіли так: 47,7% вважають, що федерації спортивного

туризму відіграють незначну роль у функціонуванні спортивно-оздоровчого туризму; 28,5% - федерації спортивного туризму мають значний вплив на спортивно-оздоровчий туризм (рис. 4).

Рис. 4 – Результати оцінки впливу федерацій спортивного туризму всіх рівнів на функціонування самодіяльного туристського руху

Fig. 4 – Results of assessment of the impact of sports tourism federations at all levels on the functioning of amateur tourist traffic

Тобто, на сучасному етапі організації спортивно-оздоровчого туризму в Україні, загалом, та у Чернівецькій області, зокрема, більшість фахівців галузі оцінюють роль федерацій спортивного туризму всіх рівнів як незначну і вбачають необхідним надання федераціям значно більших повноважень.

Порівняно незначний відсоток опитаних (28,5%) вважають, що федерації спортивного туризму мають значний вплив на функціонуванні спортивно-оздоровчого туризму. 23,8% респондентів запропонували свої варіанти відповіді на запропоноване запитання. Серед цих відповідей, зокрема, трапляються такі: «хотілося би бачити більший вплив федерацій на самодіяльний туристський рух»; «федерації спортивного туризму мають досить великий вплив на самодіяльний туристський рух як орган організації та контролю за сферою спортивного туризму»; «федерації практично не цікавляться самодіяльним туризмом»; «вплив федерацій можна охарактеризувати як недостатній»; «федерації спортивного туризму

значною мірою створюють умови для функціонування спортивно-оздоровчого туризму»; «не дають молоді через бюрократизм здійснювати діяльність»; «не використовують свої можливості повною мірою»; «федерація не впливає на функціонування самодіяльного туристського руху.

Сильні та слабкі сторони, можливості та загрози туристичного бізнесу Буковини для спортивно-оздоровчого туризму на основі проведеного дослідження надано у таблиці 2.

Необхідно також зазначити, що у 2014 році завершено реалізацію проекту Підтримка розвитку туристичної інфраструктури в Україні, фінансованого Міністерством Закордонних Справ Чеської Республіки в рамках розвитку закордонної співпраці. Проєктом було передбачено планування та проведення маркування маршрутів у Чернівецькій області та поєднано шляхи Івано-Франківської та Чернівецької областей в спільну мережу. А також передача досвіду знакування активістам Чернівецької області та

Таблиця 2.

SWOT-аналіз стану та розвитку туризму в Буковині

Table 2.

SWOT-analysis of the state and development of tourism in Bukovyna

Сильні сторони	Слабкі сторони
1. Сприятливе геополітичне положення Буковини. 2. Можливості для розвитку спортивно-оздоровчого туризму забезпечені наявністю різноманітних природних та історико-культурних туристичних ресурсів. 3. Забезпеченість розгалуженою транспортною інфраструктурою (хоча і низької якості). 4. Збільшення конкуренції туристичних операторів. 5. Значний розвиток культури відпочинку українців.	1. Повільні темпи зростання інвестицій у розвиток інфраструктури туризму. 3. Відсутність бюджетного фінансування важливих для розвитку туристичної і курортної сфер Буковини заходів. 4. Відсутність платоспроможного попиту. 5. Невідповідність національних туристичних послуг між ціною і якістю. 6. Залежність ефективності функціонування галузі від економічної та політичної ситуацій. 7. Низький рівень інформаційних технологій в Буковині.
Можливості	Загрози
1. Прихід до Буковини європейських операторів, що призведе до зниження ціни та збільшення ємності ринку. 2. Інвестування в розширення туристичного бізнесу. 3. Розвиток різноманітних піднапрямів туризму, зокрема екстремальний туризм. 4. Розширення туристичних маршрутів під впливом зміни вподобань українців та втрати популярності масових напрямів. 5. Вдосконалення системи маркетингу в туристичній сфері, введення програм лояльності, впровадження якісної реклами Буковини як туристичного регіону. 6. Вдосконалення інформаційних систем в туризмі	1. Несприятлива економічна ситуація. 2. Збільшення ціни на туристичні послуги, зменшення попиту. 3. Зменшення варіантів для населення із середніми доходами. 4. Відмова від туристичного відпочинку.

працівникам Черемоського та Верховинського національних природних парків.

Для реалізації цієї роботи обрано дві найбільш популярні гірські території в Чернівецькій області, які дають можливість поєднати їх з атрактивними гірськими територіями в Івано-Франківській області (рис 5).

В районі Вижниці марковано 52 км маршрутів (рис. 5А):

1. Маршрут від с. Лопушна до села Підзахаричі (біло-червона марка) - через гору Кінашка, Протяте Каміння, перевал Німчич, Печеру Довбуша (28 км).

2. с. Розтока - річка Смугар - сідловина під Протятим Камінням (4,5 - 5 км, біло-жовта марка).

3. Лекечі - під г. Кінашка (10 км, біло-синя марка).

4. м. Вижниця - перевал Німчич (9 км, біло-синя марка).

В районі Перкалаба - с. Шепіт марковано 57 км маршрутів (рис. 5Б):

1. Східно-Карпатський туристичний шлях (27,5-28 км, біло-червона марка): Перкалаба - хр. Яровиця - г. Яровиця - г. Томнатик (Памір) - пер. Семенчук - с. Шепіт.

2. Перкалаба - г. Томнатик (Памір) - 9 км, біло-синя марка.

3. З'єднувальний маршрут від присілка до сідловини під г. Яровиця - 5,5 км, біло-жовта марка.

4. Від сідловини під г. Яровиця до с. Верхній Яловець - 6 км, біло-синя марка.

5. Від хребта Яровиця до с. Нижній Яловець (Яловичора) - 6,5 км, біло-зелена марка.

А – район Вишніці.

Б – район Перкалаба - с. Шеніт.

Рис. 5 – Карто схеми маркованих маршрутів у гірських регіонах Чернівецької області [18]**Fig. 5** – Maps of marked routes in the mountainous regions of Chernivtsi region [18]

6. Від с. Нижній Яловець (Яловичора) до озера Гірське око - 2,5 км, біло-жовта марка.

До маркування маршрутів в Чернівецькій області були залучені волонтери з м. Чернівці та працівники Черемоського національного природного парку (сmt. Путила). Слід зазначити, що робота з маркуванні маршрутів ведеться постійно зусиллями різних організацій, природоохоронних територій та волонтерів.

Розроблений і розміщений на офіційному сайті обласної державної адміністрації для обговорення громадськістю проект Програми розвитку туризму в Чернівецькій області, визначено ряд пріоритетних напрямів розбудови туристичної сфери на Буковині, зокрема [19]:

1. Створення інфраструктури туристичної сфери.
2. Сприяння розвитку спортивно-оздоровчого туризму.
3. Сприяння розвитку сільського зеленого туризму.
4. Підтримка розвитку внутрішнього та іноземного туризму.
5. Залучення інвестицій в розбудову туристичної галузі загалом та спортивно-оздоровчого туризму зокрема.

6. Рекламування туристичних можливостей Чернівецької області.

Чернівецька обласна рада затвердила програму розвитку туризму в Чернівецькій області на 2021-2023 рр.[2, 19].

Основними завданнями цієї програми є:

- забезпечення сталого розвитку туристичної галузі в регіоні з урахуванням державних інтересів і відповідно до законодавства України та норм міжнародної туристичної практики;
- збільшення частки туризму в основних показниках економічного і соціального розвитку;
- підвищення рівня життя громадян, створення додаткових робочих місць, збільшення частки очікуваних доходів від туристичної галузі в обласному бюджеті;
- підвищення іміджу Буковини і України загалом на міжнародному рівні;
- координація дій державної виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, суб'єктів туристичної діяльності, громадських організацій, наукових закладів, залучення громадськості для подальшого розвитку туризму в області.

Реалізація програми передбачає зміцнення матеріально-технічної бази туризму,

забезпечення розвитку туризму; сприяння в створенні робочих місць для населення, розроблення та випуску рекламної продукції про туристичний потенціал Буковини. В результаті відбудеться покращення іміджу Буковини в світі загалом, та в Україні зокрема.

Наявність природних ресурсів в області, попит на відпочинки, зумовлюють зацікавленість іноземних та вітчизняних інвесторів у відродженні спортивно-оздоровчого туризму в області, що найближчим часом призведе до його бурхливого розвитку за умови створення механізму стимулювання вкладання інвестицій в туристичну інфраструктуру.

Не менш важливим в розвитку туризму в Чернівецькій є створення позитивного іміджу на національному та світовому туристичних ринках шляхом виготовлення та розповсюдження відповідної рекламної продукції про туристичні можливості Чернівецької області, а також участі представників нашого регіону в різноманітних виставкових заходах. Вже багато і зроблено в цьому напрямку. Так, виготовлений відеофільм «Буковина туристична», який отримав диплом міжнародного фестивалю туристичних фільмів «Вітер мандрів» у номінації «Україна – туристична держава», виготовлено карту туристичних маршрутів Чернівецької області українською, німецькою та англійською мовами, вийшов друком довідник-путівник «Буковина для всіх» про туристичні, виховні та пізнавальні можливості Національного природного парку «Вижницький» та інше.

На Буковині організовано спортивні заходи для підтримки розвитку спортивного-оздоровчого туризму. У 2019 році відбулося 209 загальноніських спортивних змагань, з яких 32 змагалися у державних та 7 міжнародних змаганнях, зокрема: Кубки України з пішохідного туризму в закритих приміщеннях, V зональні змагання зі спортивного туризму «Пошуково-рятувальні роботи», чемпіонати України з мото- та автоспорту, панкратіону, карате; мото- та автоспорту, чемпіонат Світу з мотокросу на мотоциклах з колясками, Чемпіонат Європи з мотокросу, міжнародні турніри з карате та боротьби дзюдо. Збірні команди області брали участь у Чемпіонатах України з лижного і гірського туризму, водного туризму «Черемош-2019», в Кубку України «Карпатські раллі», велосипедного туризму, гірського туризму, спортивного туризму на сніжно-льодових дистанціях, Всеукраїнських змаганнях з водного туризму «Срібна регата Побужжя».

Ведеться активна діяльність з розвитку транскордонного туристичного співробітництва

в рамках Євросоюзу «Верхній Прут». В рамках проєкту розроблені міжнародні туристичні маршрути з різною тематикою та ступенем складності, запропоновані проєкти для їх фінансування Світовим банком та Євросоюзом.

З метою залучення внутрішніх та зовнішніх інвестицій у розбудову туристичної інфраструктури, розвитку спортивно-оздоровчого туризму розпочато створення реєстру наявних туристичних об'єктів та об'єктів, що можуть бути використані для змагань. Проводиться розробка ряду інвестиційних пропозицій щодо будівництва об'єктів туристичної інфраструктури, зокрема:

- будівництво туристично-оздоровчого спортивного комплексу в с. Іжівці Сторожинського району площею 5га.
- будівництво туристичної бази в с. Виженка Вижицького району, яке включене в план капітальних вкладень вартістю 5 млн. гривень.
- створення лікувального туристично-оздоровчого центру на Брусницької обласної лікарні відновного лікування.

В 2015-2021рр. зроблено інвентаризацію туристичних і санаторно-курортних закладів Буковини, здійснено моніторинг туристичних об'єктів та підготовлено інформаційні матеріали. [2].

Управління культури і туризму Чернівецької обласної державної адміністрації здійснює постійний контроль за дотриманням туристичними підприємствами законодавства в галузі туризму, виявляє та припиняє діяльність нелегальних підприємницьких структур та порушників законодавства, здійснює заходи щодо розвитку конкурентного середовища, вільного підприємництва та запобігання монополізації в наданні окремих туристичних послуг. Реалізується Програма розвитку туризму в Чернівецькій області на 2021- 2023рр [18].

Обласна рада затвердила Програму розвитку туризму на 2021-2023 рр. Від своєї попередниці вона відрізняється детальнішим аналізом стану справ, прописаністю окремих деталей. Єднає ж обидва документи те, що вони просто декларують необхідність проведення того чи іншого заходу: розробки маршруту, рекламної акції тощо. Жоден з них не визначає чіткої архітектури розвитку галузі, не фіксує етапи реалізації мети, очікувані кількісні та якісні результати. І це не дивно, адже обсяги інвестицій у галузь є не планованими, а лише очікуваними.

Сьогодні є два шляхи розвитку туризму в регіоні. Перший із них можна умов-

но назвати «за принципом равлика» - почати з крапкового проекту, з максимального використання вже наявного потенціалу Буковини, з організації одноденних екскурсій, з найдешевших видів туризму (наприклад, з молодіжного). З часом - поступово розширювати набір послуг, географію прийому і коло країн прибуття туристів, реконструювати наявну і створювати нову матеріальну базу.

Висновки

Аналіз результатів анкетування в цілому показав, що існуюча в Україні, загалом, та на Буковині, зокрема, система організації спортивного-оздоровчого туризму не може повністю забезпечити вирішення завдань, що стоять перед нею на сучасному етапі її розвитку і тому потребує змін. Виявлено, що ефективному функціонуванню самодіяльного туристського руху в Україні, загалом, і у Чернівецькій області, зокрема, перешкоджає недостатнє фінансове та матеріально-технічне забезпечення, недостатня координація і регулювання взаємозв'язків у системі управління галуззю, недосконалість програмно-нормативної та правової бази, недосконалість структури та змісту підготовки професійних кадрів.

Для визначення шляхів реформування спортивно-оздоровчого туризму в Україні, загалом, та у Чернівецькій області, зокрема,

На відміну від повільної розбудови галузі, яка може розтягнутися в часі на декілька десятиліть «принцип вибуху» передбачає потужні інвестиції з боку іноземної турфірми, які б спрямовувалися не тільки на розвиток матеріальної бази, але й на ефективну рекламну кампанію.

необхідно враховувати думку працівників управлінських структур, організацій туристичної галузі всіх рівнів, активних учасників самодіяльного туристського руху. Їх практичний досвід є важливим для визначення місця спортивно-туристичних клубів, федерацій спортивного туризму та державних органів управління сферою туризму у сучасній організації самодіяльного туристського руху. Саме безпосередні учасники самодіяльного туристського руху області найкраще можуть визначити, чи забезпечує існуюча в Україні система організації туристського руху його успішному і розвитку, а також встановити фактори, що найбільше перешкоджають його функціонуванню. Вважаємо, що думки і досвід працівників та учасників спортивно-туристичного руху області варто якомога активніше використовувати у пошуках ефективних шляхів його розвитку.

Конфлікт інтересів

Автори заявляють, що конфлікту інтересів щодо публікації цього рукопису немає. Крім того, автори повністю дотримувались етичних норм, включаючи плагіат, фальсифікацію даних та подвійну публікацію.

Список використаної літератури

1. Подорожуємо Україною 2020. Туристична мапа Чернівецької області. URL: <https://acc.cv.ua/news/chernivtsi/podorozhuemo-ukrayinoyu-turistichna-mapa-cherniveckoyi-oblasti-infografika-59631>
2. Інвестиційний паспорт Чернівецької області «Буковина - територія нових можливостей». URL: <https://drive.google.com/file/d/111Q8s8WOQgprUrQr6YwKjUHCQVNS5GrM/view> (дата звернення: 12.10.2021).
3. Rudenko V., Ivakh Ya., Veklyn O. Topical issues of sustainable use of natural resources of the Western Ukrainian borderland, *Journal of Geography, Politics and Society*, 2017. Vol. 7. No 2. P.24–31. URL : <https://www.ejournals.eu/JGPS/Volume-7/Issue-2.%20Socio-Economic%20Issues%20of%20Ukrainian%20West%20Borderland/art/9762/>
4. Грабовський Ю.А., Скалій О.В., Скалій Т.В. Спортивний туризм. Навч. пос. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2009. – 304 с. URL: <https://g.lekciya.com.ua//sport/494/index.html?page=21>
5. Дмитрук О.Ю., Щур Ю.В. Спортивно-оздоровчий туризм. Навч. пос. – 2-е вид., перероб. та доп. – К.:Альппрес, 2008. – 280 с. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/en/infocentre/get/40012>
6. Колотуха О. В. Теоретико-методичні засади спортивного туризму як виду спорту та активної рекреації. Фізичне виховання і спорт в навчальних закладах України на сучасному етапі: стан, напрямки та перспективи розвитку : зб. наук. праць XXIII Всеукраїнської науково-практичної конференції Кіровоград. держ. пед. ун-ту ім. В. Винниченка. Кропивницький : Поліграфічне підприємство «Ексклюзив-Систем», 2017. Вип. 23. С. 15-21. URL: <http://dspace.kspu.kr.ua/jspui/handle/123456789/2946>
7. Колотуха О.В. Спортивний туризм як вид спортивної діяльності: специфічні особливості та відмінності. Теоретичні і прикладні напрями розвитку туризму та рекреації в регіонах України: матеріали IV Міжна-

- родної науково-практичної конференції. Кропивницький. ЛА НАУ, 2018. С.175-182. URL: <http://dspace.cuspu.edu.ua/pdf>
8. Колотуха О. В., Шипко А. Л. Спортивний туризм в загальній структурі туризму: підходи до систематизації. *Географія та туризм*. 2014. Вип. 30. С. 20-38. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gt_2014_30_4
  9. Кюріні-Поплавські Л. Гамкало М. З. Значення активного туризму в розвитку депресивних сільських територій Карпатського регіону. *Теорія і практика розвитку агропромислового комплексу та сільських територій: матеріали XXII Міжнародного наук-практ. Форуму*. 2021. С. 34-37. URL : https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=view_citation&hl=uk&user=br3ieeQAAAAJ&citation_for_view=br3ieeQAAAAJ:7PzIFSSx8tAC
  10. Hamkalo, M., Romaniv P., V. Rozhak. Active tourism development in the Carpathian region. *Archives of tourism, hospitality and sport science*. Vol. 1. 2017. Univ. Vincent Paul, Lublin P. 41-54. URL: <http://afhss.vpu.edu.pl/archives-of-tourism-hospitality-and-sport-science-vol-1-year-2017/>
  11. Романів. П. В. Детермінанти розвитку спортивно-оздоровчого туризму у Чернівецькій області. Географія та туризм: Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди (26 лютого 2019 р., м. Харків) / за заг. ред. проф. Стадника О.Г. Харків: ХНПУ ім. Г.С. Сковороди, 2019. 252 с. С. 119-128. URL: <https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/03/stattia-KHarkiv-Romaniv.pdf>
  12. Механізми забезпечення ефективного використання туристично-рекреаційного потенціалу гірських районів західних регіонів України. Аналітична записка. 2013. URL: <https://niss.gov.ua/en/node/1177>
  13. Андросов Є. В. Зігунова Є. В. Проблеми та перспективи організації спортивно-гірських турів високих категорій. Стан і перспективи сучасного туризму: матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної конференції, (26–27 листопада 2020, м. Суми). Суми : ФОП Цьома С.П., 2020. С. 122–126. URL: <https://repository.sspu.sumy.ua/handle/123456789/10715>
  14. Король О. Регіональний аналіз розвитку туризму у Чернівецькій області. Рекреація, географія і туризм. № 1. 2017. С. 100-109. URL: <http://geography.tnpu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/06/16.pdf>
  15. Serdyukova N.K., Serdyukov D.A. Sports tourism as a tool to increase tourist flow in both domestic and international travel markets. *The Eurasian Scientific Journal, [online]* 2020. Vol. 4. No 12. Available at: URL: <https://esj.today/PDF/25ECVN420.pdf>
  16. The Growing Preference for Sports Tourism: Top 5 Trends. URL: <https://blog.technavio.com/blog/growing-preference-sports-tourism-top-5-trends> (дата звернення: 15.10.2021).
  17. The Impact of Sports Tourism & Future Trends – Opinion. URL: <https://news.gtp.gr/2019/08/20/the-impact-of-sports-tourism-future-trends-opinion/> (дата звернення: 15.10.2021).
  18. Стежки та мапи. URL: <https://stezhky.org/arhiv-novyn/zaversheno-markuvannya-marshrutiv-v-girskiyh-rajonah-cherniveczkoyi-oblasti/> (дата звернення: 10.10.2021).
  19. Комплексна програма розвитку туризму у Чернівецькій області на 2021-2023 роки. <https://bukoda.gov.ua/storage/app/sites/23/Prohramy/Dep-reg/kompleksna-prohrama-rozvytku-turyzmu-v-chernivetskiy-oblasti-na-2021-2023-roky.pdf> (дата звернення: 10.10.2021).

Стаття надійшла до редакції 03.11.2021

Рекомендована до друку 20.12.2021

A. M. MANKO¹, Ph.D. (Geography),

Associate Professor of the Department of Tourism

e-mail: manko_a@ukr.net ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0001-9945-2776>

P. V. ROMANIV¹, Ph.D. (Geography),

Associate Professor of the Department of Tourism

e-mail: rpavlo2007@ukr.net ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0001-4540-0038>

V. R. MONASTYRSKYI¹, Ph.D. (Geography),

Associate Professor of the Department of Tourism

e-mail: mwr66@ukr.net ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0003-3942-8496>

¹Ivan Franko National University of Lviv, 41, Doroshenko St., Lviv, 79000, Ukraine

CURRENT STATE AND PROSPECTS OF DEVELOPMENT OF SPORTS AND HEALTH TOURISM IN BUKOVYNA

Purpose. Assess the current state and prospects of sports and health tourism in Bukovyna.

Methods. Field, surveys, statistics, SWOT-analysis of the state and development of tourism.

Results. 156 tourist organizations operate in the region's tourist services market. Of the eleven districts of the region, six sports and health tourism is developing quite rapidly: Vyzhnytskyi, Kitsmanskyi, Novoselytskyi, Putylskyi, Storozhynetskyi and Khotynskyi. In the course of the research, a number of survey questions were developed and a survey of 365 respondents was conducted. Respondents included participants of all types of tourist activ-

ities in Bukovyna: tourists who are members of various tourist clubs, participants of spontaneous campaigns, members of spontaneous groups at youth organizations, educational institutions. Employees of the regional tourism department, as well as heads of tourist clubs, their deputies, presidents and members of the presidium of the Chernivtsi regional and city sports tourism federations also took part in the survey. The statistical analysis of the results of the survey on the proposed system of questions showed that respondents agree on the complexity of the situation with the financing and logistics of tourism, including sports and health. The imperfection of the structure and content of professional training, the imperfection of the program, regulatory and legal framework, as well as insufficient attention to this type of tourism by the state and weak promotion.

Conclusions. The availability of natural resources in the region, the demand for recreation determine the interest in the widespread development of sports and health tourism in the region, provided the creation of a mechanism to stimulate investment in tourism infrastructure and the appropriate level of information technology.

KEYWORDS: tourism, sports and health tourism, Bukovyna, Chernivtsi region

References

1. Traveling to Ukraine 2020. Tourist map of Chernivtsi region. Retrieved from <https://acc.cv.ua/news/chernivtsi/podorozhuemo-ukrayinoyu-turistichna-mapa-cherniveckoyi-oblasti-infografika-59631> (In Ukrainian)
2. Investment passport of Chernivtsi region "Bukovyna - the territory of new opportunities". Retrieved 2021, October 12 from <https://drive.google.com/file/d/111Q8s8WOOgprUrOr6YwKjUHCQVNS5GrM/view> (In Ukrainian)
3. Rudenko, V., Ivakh, Ya., & Veklyn, O. (2017). Topical issues of sustainable use of natural resources of the Western Ukrainian borderland. *Journal of Geography, Politics and Society*, 7(2), 24–31. Retrieved from <https://www.ejournals.eu/JGPS/Volume-7/Issue-2.%20Socio-Economic%20Issues%20of%20Ukrainian%20West%20Borderland/art/9762/>
4. Grabovsky, Y., Skaliy, O., & Skaliy, T. (2009). Sports tourism. Teaching pos. Ternopil: Textbook - Bogdan. Retrieved from <https://g.lekciya.com.ua/sport/494/index.html?page=21> (In Ukrainian)
5. Dmitruk, O., & Shchur, Yu. (2008). Sports and health tourism. 2nd ed., Kyiv: АЛЬТпресс. Retrieved from <https://www.uzhnu.edu.ua/en/infocentre/get/40012> (In Ukrainian)
6. Kolotukha, O., Shipko, A. (2014). Sports tourism in the general structure of tourism: approaches to systematization. *Geography and Tourism*, (30), 20-38. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/gt_2014_30_4 (In Ukrainian)
7. Kolotukha, O.V. (2017). Theoretical and methodological principles of sports tourism as a sport and active recreation. Proceedings of the XXIII All-Ukrainian scientific-practical conference: Physical education and sports in educational institutions of Ukraine at the present stage: state, directions and prospects of development. Kirovohrad. state ped. University named after C. Winnie the Pooh. Kropyvnytskyi: Polygraphic Enterprise "Exclusive-Systems", (23), 15-21. Retrieved from <http://dspace.kspu.kr.ua/jspui/handle/123456789/2946>
8. Kolotukha, O. (2018). Sports tourism as a type of sports activity: specific features and differences. Proceedings of the IV International scientific-practical conference: Theoretical and Applied Directions of Tourism and Recreation in the Regions of Ukraine. Collection of scientific papers. Kropyvnytskyi. LA NAU. 175-182. Retrieved from <http://dspace.cuspu.edu.ua/pdf> (In Ukrainian)
9. Curini-Poplavski, L. & Hamkalo, M. (2021). The importance of active tourism in the development of depressed rural areas of the Carpathian region. Theory and practice of agro-industrial complex and rural areas: materials of the XXII International Science-Practice. Forum. 34-37. Retrieved from https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=en&user=br3ieeQAAAAJ&citation_for_view=br3ieeQAAAAJ:7PzIFSSx8tAC (In Ukrainian)
10. Hamkalo, M., Romaniv, P., & Rozhak, V. (2017). Active tourism development in the Carpathian region. Archives of tourism, hospitality and sport science. 1, 41-54. Retrieved from <http://athss.vpu.edu.pl/archives-of-tourism-hospitality-and-sport-science-vol-1-year-2017/> (In Ukrainian)
11. Romaniv, P. (2019). Determinants of development of sports and health tourism in Chernivtsi region. Geography and tourism. In O.G. Stadnik (Ed.). Proceedings of the II All-Ukrainian scientific-practical Internet conference of Kharkiv National Pedagogical University. G.S. Frying pans (February 26, 2019, Kharkiv). KhNPU. G.S. Frying pans., 119-128. Retrieved from <https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/03/stattia-KHarkiv-Romaniv.pdf> (In Ukrainian)
12. Mechanisms for ensuring effective use of tourist and recreational potential of mountain areas of the western regions of Ukraine. Analytical note. (2013). Retrieved from <https://niss.gov.ua/en/node/1177>
13. Androsov, E. & Zigunova, E. (2020). Problems and prospects of organization of sports and mountain tours of high categories. Proceedings of the VI All-Ukrainian scientific-practical conference: State and prospects of modern tourism, (26 –November 27, 2020, Sumy). Sumy: FOP Tsyoma SP, 122–126. Retrieved from <https://repository.sspu.sumy.ua/handle/123456789/10715> (In Ukrainian)
14. Korol, O. (2017). Regional analysis of tourism development in Chernivtsi region. *Scientific notes: Recreation, geography and tourism*, (1), 100-109. Retrieved from <http://geography.tnpu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/06/16.pdf> (In Ukrainian)

15. Serdyukova, N. & Serdyukov, D. (2020). Sports tourism as a tool to increase tourist flow in both domestic and international travel markets. *The Eurasian Scientific Journal*, 4(12). Retrieved from <https://esj.today/PDF/25ECVN420.pdf>
16. The Growing Preference for Sports Tourism: Top 5 Trends. Retrieved 2021, October 15 from <https://blog.technavio.com/blog/growing-preference-sports-tourism-top-5-trends>
17. The Impact of Sports Tourism & Future Trends - Opinion. Retrieved 2021, October 15 from <https://news.gtp.gr/2019/08/20/the-impact-of-sports-tourism-future-trends-opinion/>
18. Trails and maps Retrieved 2021, October 10 <https://stezhky.org/arhiv-novyn/zaversheno-markuvannya-marshrutiv-v-girskiyh-rajonah-cherniveczkoyi-oblasti/>
19. Comprehensive program for tourism development in Chernivtsi region for 2021-2023. Retrieved 2021, October 10 from <https://bukoda.gov.ua/storage/app/sites/23/Prohramy/Dep-reg/kompleksna-prohrama-rozvytku-turyzmu-v-chernivetskiy-oblasti-na-2021-2023- roky.pdf> (In Ukrainian)

The article was received by the editors 03.11.2021

The article is recommended for printing 20.12.2021

А. М. МАНЬКО¹, канд. географ. наук, доц.,

доцент кафедри туризму

e-mail: manko_a@ukr.net ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0001-9945-2776>

П. В. РОМАНИВ¹, канд. географ. наук, доц.

доцент кафедри туризму

e-mail: rpavlo2007@ukr.net ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0002-4540-0038>

В. Р. МОНАСТЫРСКИЙ¹, канд. географ. наук, доц.

доцент кафедри туризму

e-mail: mwr66@ukr.net ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0003-3942-8496>

¹Львовский национальный университет имени Ивана Франко

ул. Дорошенко, 41, Львов, 79000, Украина

СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СПОРТИВНО-ОЗДОРОВИТЕЛЬНОГО ТУРИЗМА НА БУКОВИНЕ

Цель. Оценить современное состояние и перспективы развития спортивно-оздоровительного туризма на Буковине.

Методы. Полевые, опросы, статистические, SWOT-анализ состояния и развития туризма.

Результаты. На рынке туристических услуг области работает 156 туристических организаций. Из одиннадцати районов области в шести спортивно-оздоровительный туризм развивается довольно стремительно: Вижицкий, Кицманский, Новоселицкий, Путильский, Сторожинецкий и Хотинский. В ходе исследования разработан ряд вопросов для опроса и проведено анкетирование 365 респондентов. В состав респондентов приобщались участники всех видов туристической деятельности Буковины: туристы, являющиеся членами разных туристических клубов, участники стихийных походов, члены стихийных коллективов при молодежных организациях, при учебных заведениях. Также в опросе приняли участие работники областного управления туризма, а также руководители туристических клубов, их заместители, президенты и члены президиума Черновицкой областной и городской федераций спортивного туризма. Выполненный статистический анализ результатов опроса по предлагаемой системе вопросов определил, что респонденты едины во мнении по поводу сложности ситуации с финансированием и материально-техническим обеспечением туризма, в том числе и спортивно-оздоровительного. Определены несовершенство структуры и содержания подготовки профессиональных кадров, несовершенство программно-нормативной и правовой базы, а также недостаточное внимание к виду туризма со стороны государства и слабая популяризация.

Выводы. Наличие природных ресурсов в области, спрос на отдых вызывают заинтересованность в распространенном развитии спортивно-оздоровительного туризма в области при условии создания механизма стимулирования вложения инвестиций в туристическую инфраструктуру и соответствующего уровня информационных технологий.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: туризм, спортивно-оздоровительный туризм, Буковина, Черновицкая область

Статья поступила в редакцию 03.11.2021

Статья рекомендована к печати 20.12.2021